

Elämäkerran julkistukseen Maanmittaushallituksen kivipainon entisissä tiloissa oli kokoontunut koko joukko kartantekijöitä. Vasemmalta Antti Jakobsson, Risto Nuuros, Erkki-Sakari Harju, Reijo Vestola, Kalevi Kirvesniemi, Pentti Kallio ja Osmo Niemelä.

SUOMEN KARTOITTAJA

Erkki-Sakari Harjun toimittama elämäkertateos *Mauno Kajamaa, Suomen kartoittaja* kuvaa monipuolisesti paitsi itse henkilöä myös, miten Suomeen luotiin peruskartta sotien jälkeisiin jälleenrakennuksen vuosina.

Kajamaa ei ehtinyt nähdä johtamansa peruskartoituksen valmistumista vaan kuoli 66 vuoden ikäisenä 1975 viisi kuukautta ennen peruskartan maastotöiden päättäjäjuhla. Hän ehti toimia maanmittaushallituksen topografisen toimiston ja kivipainon johtajana vuodesta 1938 eläkkeelle siirtymiseensä saakka 1972.

Kirja on kunnianosoitus Mauno Kajamaan elämäntyölle ja sille suurelle joukolle Maanmittauslaitoksen kartoittajaväkeä, joka loi Suomeen peruskartan. Teoksessa on paikka paikoin sankaritarinan piirteitä. Kajamaan henkilökohtaisten ominaisuuksien ja työskentelytapojen elävä kuvaus tuo kertomuksen kuitenkin ihmisläheiseksi ja avoimeksi. Alaisilleen hän oli isäahamo ja patruuna, joka kantoi huolta heidän työstään ja osaamisestaan. Väelleen hän oli myös legendaarinen "Manu", jonka sanomisista ja menemisistä syntyi lukuisia eläviä tarinoita tähänkin teokseen. Hän kävi kesäisin maastossa jokaisen topografin luona tarkastamassa ja opastamassa heidän työtään. Kierrettävää oli paljon,

minkä ymmärtää, kun katsoo vaikkapa kirjaan sisällytettyä luetteloa peruskartoituksen osallistuneista henkilöistä 1938–1972. Valitettavasti kuitenkin osa osallistujista on jäänyt kirjassa mainitsematta.

Kajamaa valmisteli 1930-luvulla väitöskirjaa geodesiasta prof. Heiskasen johdolla ja sai siihen painatusluvankin, mutta työ keskeytyi, kun hänet nimitettiin maanmittaushallituksen topografisen toimiston johtajaksi. Uuden väitöskirjan hän valmisteli sodan aikana aiheesta *Topografisen kartoituksen perusteista erityisesti Suomen oloja silmällä pitäen*. Väitöskirja tarkastettiin tammikuun lopussa 1944 ennen jatkosodan Helsingin suurpommituksia. Jo tuolloin hän suunnitteli kartoituksen perustaksi ilmakuvauksen ja maastossa tapahtuvan tulkinnan ja mittauksen. Mittakaavan tuli olla 1:20 000.

Maanmittaushallituksessa esiintyi ristivetoa suururakan toteuttamisedellytyksistä, mutta sodan jälkeisen jälleenrakentamisen siivellä Kajamaan onnistui neuvotella muiden hallinnonalojen tuella erityisrahoitusta peruskartoitukselle. Kirjassa kuvataan Kajamaan neuvottelutaitoa, kun hän lähti "kerjuureissuille" rahoitusta hankkimaan. Laitoksen sisällä hänen neuvottelutaitonsa oli puutteellisempaa. Hän jyräsi vastustajansa tietämyksellään ja äänenkäytöllään. Hän tulistui helposti ja saattoi menettää malt-

tinsa. Lukijalle olisi jäänyt havainnollisempi kuva aikakauden hallinnon köydenvedoista, mikäli olisi vaikkapa vain lueteltu, keitä muita laitoksen johtoon kulloinkin kuului.

Kirjan mukaan maanmittaushallituksen kivipaino, sittemmin Karttapaino, tuki Kajamaan pyrkiä karttapalvelun laajentamiseksi. Peruskarttojen painatuksen lisäksi paino tuotti merkittävän määrän erilaisia johdettuja karttoja ja erityisesti tiekarttoja. Tuloja Kajamaa käytti painon tekniseen uudistamiseen. Painon tuella hänen oli myös mahdollista maksaa joillekin avainhenkilöille kilpailukykyisiä palkkoja. Tämä aiheutti taas närää muualla laitoksen piirissä.

Erkki-Sakari Harju (vas.) taustaryhmineen teki mittavan työn Mauno Kajamaan (oik.) elämäkerran kirjoittamisessa.

Kirja kuvaa myös mielenkiintoisella tavalla Kajamaan henkilöä työelämän ulkopuolella. Tähän antoi mahdollisuuksia Maunun pojan, **Tapani Kajamaan**, osallistuminen kirjan kirjoittamiseen ja aineiston toimittamiseen.

Kajamaan henkilöhistorian lisäksi kirja kuvaa myös peruskarttatyön toteuttamisprosessia. Tämä on arvokasta, sillä huolimatta alan aiemmista kirjoista ja kirjoituksista, peruskarttatyön teknistä prosessia ei ole juuri tallennettu. Peruskartoituksen toteuttamisen tapaa arvioidaan kirjassa myös kriittisesti ja pidetään sitä jo aikanaan osin vanhanaikaisena. Kajamaa luotti laajaan topografiennenttättyöhön sen sijaan, että olisi käyttänyt autografeilla tuettua kuvatulkintaa.

Kirja on helposti luettava ja havainnollisesti taitettu ja toimitettu. Työryhmään kuuluivat Harjun lisäksi **Osmo Niemelä, Reijo Vestola ja Antti Jakobsson**. Lukuisa joukko Kajamaan entisiä työtovereita on toimittanut lisäksi aineistoa kirjaan.

Pekka Raitanen

Erkki-Sakari Harju (toim.): Mauno Kajamaa, Suomen kartoittaja. 176 sivua + liitteitä, koko 230×175 mm, sidottu, liitteet nelivärisiä. ISBN 978-952-92-4831-5. Kustantaja Suomen Kartografinen Seura. Suositushinta 28 €. Maanmittausalan järjestöjen jäsenille alennuksella. Julkaisija ja markkinoija Kustannusosakeyhtiö AtlasArt, www.atlasart.fi, tilaus@atlasart.fi.